

Nr 14

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om översyn av reglerna för uppskattning av naturaförmåner och om avdrag för bilkostnader i jordbruk.
(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 421 av herr *Ringaby m. fl.* och II: 507 av herr *Hedin m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att den sektion inom skattelagssakkunniga, som fått i uppdrag att utreda vissa spörsmål rörande inkomstberäkningen i förvärvskällan jordbruksfastighet, får i uppdrag att, enligt vad som anförts i motionerna, göra en översyn av de bestämmelser, som tillämpas i fråga om naturaförmåner och bilkostnader».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 507.

Av innehållet i de föreliggande motionerna må här återges följande.

Vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet upptas värdet av *naturaförmåner* till belopp som brukar anges i länskungörelserna och som är beroende av familjens och bostadens storlek. De värden, som med anlitande av dessa normer erhållits, anser motionärerna ha legat mycket högt i förhållande till den verkliga åtgången av produkterna i fråga och till ortens pris, även om i år vissa nedjusteringar skett av kvantiteterna. Prissättningen på exempelvis kött och fläsk har vidare anpassats efter priset på hel-, halv- eller kvartskroppar mot tidigare minutpriset. Principiellt borde priset alltid sättas efter det lägre pris, som varje hushåll numera kan erhålla genom storköp och ej efter minutpriset. Trots de smärre förbättringar som skett ger normvärdena ändå för höga siffror. Orsak härtill torde vara dels de i vissa fall stora kvantiteterna och höga priserna, dels att totalvärdet för barn under 16 år satts så högt som till 65—70 procent av äldre personers förbrukning. Det blir allt mindre vanligt, att lanthushållen använder sig av naturaprodukter från gården. I sådana fall kan enligt anvisningarna reducering ske av värdena, dock ej till fulla värdet.

Förmån av *fritt bränsle* är i länskungörelserna upptagen till värden, som särskilt för dem, som själva avverkar sitt bränsle, ter sig synnerligen höga.

Numera saknar på de flesta håll i landet virke, som endast kan användas till ved, rotvärde. De flesta familjeförsörjare, även de som bor i tätorter, har möjlighet att skaffa bränsle till mycket förmånliga priser. Någon väsentlig skillnad synes därför ej föreligga mellan dem och lantbrukaren på en mindre gård. Förmån av fritt bränsle skall dock upptagas endast av dem, som har bostad på jordbruksfastighet. Det kan vidare ifrågasättas om inte bränslekostnaden borde baseras på husets volym i stället för på antalet rum, vars storlek kan variera avsevärt. Den norm, som anges för förmån av fri hyra, borde på motsvarande sätt vara baserad på bostadsvolymen och inte på antalet rum. Taxeringsmyndigheternas bedömningsgrunder synes härvidlag vara olika i skilda delar av landet, varför större enhetlighet bör eftersträvas.

I motionerna upptas också frågan om fördelningen av *bilkostnader* mellan driftskostnaden i jordbruk och privata levnadskostnader. Motionärerna ifrågasätter om inte bilen borde vid taxeringen få räknas som inventarium i jordbruket, varvid dess värde för privat bruk finge uppskattas i likhet med vad som gäller för rörelse eller för användning av tjänstebilar i privat bruk. De normer, som nu användes, synes inte ta tillräcklig hänsyn till bilens användning inom jordbruket.

Liknande frågor, som i de förevarande motionerna, behandlades vid 1957 års riksdag. I då väckta motioner hemställdes bl. a., att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om översyn av normerna för naturaförmånens värdering vid taxering. Vidare uttalades från motionärernas sida, att bostadsförmåner i äldre byggnader utan moderna bekvämligheter inte borde åsättas något värde vid taxeringen. Tillika ifrågasattes i motionerna, om inte fastighetsägare som till hushållsbränsle uttog avfallsprodukter från egen skog å fastigheten borde slippa beskattas för värdet av sådant uttag med hänsyn till att andra skattskyldiga ofta kunde få skattefritt hämta bränsle i annans skog. Bevillningsutskottet avstyrkte bifall till motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 20. Därvid framhöll utskottet att det i första hand ankom på taxeringsnämnderna att med tillämpning av de normer, som intagits i kommunalskattelagen, och under beaktande av omständigheterna i de enskilda fallen taxera naturaförmåner. För att inom varje län få i möjligaste mån likformig värdering av ofta förekommande naturaförmåner brukade länets prövningsnämnd före taxeringsarbetets början i anvisningar tillkännage de värden, som prövningsnämnden avsåg att tillämpa i normalfallen vid prövning av besvär över taxeringsnämndernas beslut. Dessa anvisningar plögades frångås endast då speciella omständigheter förelåg. Av stor betydelse för enhetligheten inom riket var att förslagen till länsanvisningar granskades av riksskattenämnden, som företog justeringar av ojämnheter i de olika förslagen. Enligt vad utskottet har erfarit hade riksskattenämndens granskningar verksamt bidragit till en utjämning länen emellan. Enligt utskottets mening förelåg inte något behov att vid sidan av den genom riksskattenämnden bedrivna verksamheten på förevarande område vidtaga en översyn av normerna för naturaförmånens

värdering vid beskattningen. Beträffande värdesättningen av bostadsförmåner erinrade utskottet om att prövningsnämndens anvisningar avsåg normalfallen och inte var bindande för taxeringsnämnderna. Dessa hade således fria händer att avvika från anvisningarna, och värdesättningen av bostadsförmåner kunde därför, om bostaden var mycket dålig, anpassas efter förhållandena i det enskilda fallet. När det gällde värderingen av uttag av skog till hushållsbränsle erinrade utskottet om att uttag av dylikt bränsle i likhet med uttag av andra produkter från fastigheten inte rimligen borde undgå beskattning på grund av att andra skattskyldiga hade möjlighet att skattefritt utta bränsle från annans mark. Om tillvaratagandet av bränsle skedde med anlitande av lejd arbetskraft skulle detta innebära, att uttaget inte endast blev fritt från beskattning utan dessutom föranledde avdrag från inkomsterna i övrigt.

Utskottet

I de förevarande motionerna har i första hand upptagits vissa frågor rörande värdering vid beskattningen av naturaförmåner, som kommer ägare eller brukare av jordbruksfastighet till godo. Som närmare framgår av redogörelsen för innehållet i motionerna anser motionärerna värdesättningen av sådana förmåner stundom vara alltför hög. Beträffande uppskattningen av värdet å förmån av fri bostad har motionärerna gjort gällande att olika bedömningsgrunder tillämpas i skilda delar av landet. En översyn av de bestämmelser, som tillämpas i fråga om värderingen av naturaförmåner, bör därför enligt motionärernas mening komma till stånd genom skattelagssakkunniga.

Utskottet vill för sin del erinra om att kommunalskattelagens regler rörande värdesättningen av förmån in natura är allmänt hållna. Principen är emellertid klart angiven: värdet av bostad, produkter, varor eller andra naturaförmåner skall i första hand beräknas efter ortens pris, d. v. s. det pris som skulle ha gällt, om den skattskyldige haft att för penningar skaffa sig förmånerna. Då det gäller uttag av produkter från jordbruksfastighet, torde prissättningen endast undantagsvis vålla tvekan. Däremot föranleder det ofta svårigheter för taxeringsnämnderna att i det enskilda fallet fastställa vilka produkter och i vilken mängd dessa uttagits från fastigheten. Olika åtgärder har emellertid vidtagits för att uppskattningen skall kunna ge ett så likformigt resultat som möjligt. Taxeringsnämndernas uppskattning av värdet brukar ske med ledning av de länsanvisningar, som prövningsnämnderna årligen tillkännager före taxeringsarbetets början och varav framgår vilka normer prövningsnämnden har för avsikt att tillämpa i normalfallen vid prövning av taxeringsbesvär. Visserligen är sådana anvisningar inte bindande för taxeringsnämnderna, men i allmänhet frångås de endast då speciella omständigheter föreligger. De årligen upprättade förslagen till länsanvisningar granskas inom riksskattenämnden, som påpekar

och föreslår justeringar av ojämnheter i de olika förslagen för att främja enhetlighet inom riket. Genom denna granskning har enligt vad utskottet erfarit en utjämning länen emellan åstadkommits och de ojämnheter som allttjämt kvarstår torde få anses vara av ringa betydelse. Givetvis tas i detta sammanhang hänsyn till olika konsumtionsvanor, olika priser m. m. i skilda delar av landet.

Genom de ovan angivna åtgärderna är det enligt utskottets mening tämligen väl sörjt för åstadkommande av en så enhetlig och efter olika konsumtionsvanor anpassad värdering av naturaförmåner som rimligen kan begäras. Att genom särskilda utredningsmän vidtaga en översyn av normerna för naturaförmånens värdering vid beskattningen torde knappast vara påkallat. Utskottet anser sig således inte kunna biträda motionsyrkandet om en sådan översyn.

I motionerna har också ifrågasatts en lägre värdesättning av uttag av husbehovsbränsle från skog på egen fastighet. Som skäl härför åberopas att andra skattskyldiga har möjlighet att skaffa bränsle till mycket förmånliga priser. Utskottet förutsätter att i sistnämnda fall den förmånliga prissättningen beror på särskilda förhållanden, t. ex. att fråga är om avfallsvirke, som de skattskyldiga själva hämtar i skogen. För jordbrukare som gör dylika uttag från egen skog skall emellertid räknas med värdet av bränslet i upphugget och hemtransporterat skick. Utskottet vill även erinra om att kostnaderna för tillvaratagandet av bränslet, som kan ske med anlitande av lejd arbetskraft, föranleder avdrag från inkomsterna i övrigt.

Motionärerna har vidare uttalat att en rättvisare värdering skulle nås om bränsleåtgången beräknades efter bostadens volym i stället för antalet rum. Något hinder att så sker föreligger givetvis ej. För normalfallen torde emellertid en värdering av bränsleåtgången efter antalet rum ge ett någorlunda tillfredsställande resultat. Att tillförlitligt uppskatta de kvantiteter som utlagits ställer sig svårt vilken metod man än använder, beroende på att bostaden ofta uppeldas endast i begränsad utsträckning och att eljest olika värmebehov föreligger.

Slutligen har i motionerna berörts frågan om uppskattning av bilkostnader. Motionärerna ifrågasätter om inte bil borde vid taxering få räknas som inventarium i jordbruket och dess värde för privat bruk uppskattas i likhet med vad som gäller för rörelse eller för användning av tjänstebil för privat bruk. Utskottet vill härvidlag framhålla, att något hinder emot en sådan ordning inte torde möta enligt gällande rätt. I det fall att bilen användes huvudsakligen i jordbruket och endast i begränsad omfattning för privat bruk torde den i praxis också räknas som inventarium i jordbruket. Om däremot bilen främst användes för privat bruk och endast i begränsad omfattning i jordbruket är det i regel lämpligast att de avdragsgilla omkostnaderna beräknas efter schablon. Någon ändring av gällande bestämmelser för ernående av det av motionärerna önskade resultatet torde inte vara erforderlig. Inte heller av denna anledning synes därför den av motionärerna begärda utredningen vara påkallad.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 421 av herr Ringaby
m. fl. och II: 507 av herr Hedin m. fl. om översyn av skat-
teförfattningarna såvitt avser naturaförmåner och bilkost-
nader i jordbruk icke måtte föranleda någon riksdagens
åtgärd.

Stockholm den 24 mars 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Spetz,
Jansson, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Bengtson, Oscar Carlsson,
Sundin och Gustaf Henry Hansson; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Brandt i Aspabruk,
Allard, Kärrlander, Magnusson i Borås, Larsson i Luttra, Andersson i Ess-
vik, Stenberg, Stiernstedt och Rydén.

Reservation

av herrar *Gustaf Henry Hansson, Magnusson i Borås och Stiernstedt.*